

1. U prošloj propovijedi naveo sam da se Lukino Evanđelje temelji na dokazima i činjenicama te da nam Luka želi objasniti što je zapravo vjera. On nam želi pokazati da će Isus doista doći i biti naš Kralj u budućnosti. To nije samo dobra priča — to je objektivna stvarnost.

SVEĆENIK

2. (Luka 1,5)

"U dane Heroda, kralja judejskoga, bijaše neki svećenik imenom Zaharija iz reda Abijina; žena mu bijaše iz kćeri Aronovih, a ime joj Elizabeta."

2.1. Kralj Herod vladao je Judejom, koja je uključivala Samariju i Galileju, između 40. i 4. godine prije Krista. U (Mateju 2,1) tekst kaže: „Kad se Isus rodio u Betlehemu judejskome u dane Heroda kralja, gle, mudraci s Istoka pojaviše se u Jeruzalemu.“ Tu vidimo potvrdu njegova vladanja u to vrijeme.

2.2. Tekst dalje govori da je postojao neki svećenik iz razreda Abijina imenom Zaharija.

Što točno znači „iz razreda Abijina“? Ako pogledamo Knjigu Ljetopisa, tamo piše da se u vrijeme kralja Davida svećenička loza dijelila na razrede. Svećenik si mogao biti samo ako si dolazio iz Aronova roda, iz Levijevog plemena (Aron je bio Mojsijev brat). Aronovi potomci bili su podijeljeni u 24 razreda, a Abijin razred bio je osmi po redu¹.

2.3. Leviti iz Levijevog plemena obavljali su ostale dužnosti u Hramu – čistili su Hram, pjevali u zboru, pripremali Hram za obrede itd.

Ali svećenik si mogao biti samo ako si bio iz Aronova roda.

2.4. Tekst dalje govori da je i Zaharijina žena Elizabeta bila iz Aronova roda. To znači da su oba roditelja Ivana Krstitelja potjecala iz svećeničke loze — i to nije nevažan detalj.

PRAVEDNICI BOŽJI

3. (Luka 1,6)

"Oboje bijahu pravedni pred Bogom, bespriječno živeći po svim zapovijedima i uredbama Gospodnjim."

3.1. Ovdje Luka govori da su Zaharija i Elizabeta bili pravedni pred Bogom i da su živjeli bespriječno prema Zakonu i odredbama Božjim.

Postoje dva osnovna pogleda na to pitanje, odnosno dva načina na koja se u kršćanstvu najčešće govori o čovjekovu opravdanju pred Bogom.

Ja ću se ovdje fokusirati na katoličko, pravoslavno i protestantsko stajalište.

3.2. U svom osnovnom obliku protestantska teologija uči da nitko nije mogao u potpunosti vršiti Božji moralni zakon.

Upravo zato Krist dolazi kao savršena žrtva kako bi oni koji vjeruju u njega bili opravdani pred Bogom i na dar primili vječni život.

Ključna riječ ovdje je „opravdani“.

Ako tekst naveden u (§ 3.) promatramo kroz leće protestantske teologije, možemo ga ili zanemariti ili početi preispitivati. Zašto? Zato što Zaharija i Elizabeta u to vrijeme nisu poznavali Isusa — on

¹ 1. Knjiga Ljetopisa 24,1-18

još nije bio rođen. Drugim riječima, prema tom shvaćanju, oni tada nisu imali mogućnost biti opravdani.

3.3. Katolička i pravoslavna tradicija naglašavaju Kristovu žrtvu, sakramentalni život i život poslušnosti Bogu. Pitanje koje se ovdje nameće jest: kakvu ulogu imaju ti vanjski obredi? Problem koji leži u oslanjanju na izvanjske rituale objasniti ću u daljnjem tekstu.

3.4. Ako je bilo nemoguće sprovesti moralne Božje zapovijedi, kako onda u tekstu čitamo da su Zaharija i Elizabeta bili pravedni pred Bogom? Ako detaljno proučavamo Bibliju, nigdje ne nalazimo da autori izričito govore kako je Mojsijev Zakon neodrživ.

3.5. Istina je da nitko od nas ne ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe. Mi smo moralno nesavršena bića koja se uvijek najprije brinu za sebe. Samu srž Mojsijeva zakona — moralnu dobrotu — mi ne možemo u potpunosti ostvariti, a tako isto nije niti mogao Izraelski narod.

SVRHA ZAKONA

4. Zakon je dan Židovima da spoznaju tko su zapravo i da ih ta spoznaja dovede do odluke — do dubokog pokajanja u srcu i do razumijevanja da im je potrebna Božja milost.

4.1. Sada ću se staviti u cipele jednoga Židova. Što zapravo znači držati Božje zapovijedi? Kao Židov, ako sam želio vršiti Mojsijev zakon, najprije sam morao doista vjerovati da postoji Bog koji je sklopio Savez s mojim narodom, Izraelom. To znači da ću Božji zakon shvatiti ozbiljno. Posvetit ću se štovanju, učenju Tore, upoznavanju Boga. Ljubit ću njegov zakon jer znam kakav sam — i jer znam da me jedino Bog može spasiti od mene samoga.

4.2. Kada sam kroz Mojsijev zakon spoznao da nisam dobra osoba — ali sam iskreno želio to postati — tada sam, po žrtvama propisanim u Zakonu, s pokajanim srcem dolazio u Božji hram. Tim vanjskim činom pokazivao sam da tražim milost i oprost. Obred nije bio sredstvo zasluge, nego priznanje moje nemoći i vapaj za Božjom milošću.

4.3. Vjerujem da su to činili Zaharija i Elizabeta. Oni nisu vršili Zakon zato što su „moralni“, nego zato što su ga voljeli. Čuvali su ga u srcu kao najdragocjenije blago. Njihovi obredi nisu bili predstava — bili su izraz pokajanog i poniznog srca.

4.4. Ali nisu svi tako gledali na Zakon. Mnogi su ga vršili s pogrešnim razumijevanjem. Dok su ga sprovodili, vjerovali su da time zaslužuju Božju naklonost: „Bože, zar ne želiš da primim ono što zaslužujem? Postim, prinosim žrtve, molim se, živim po tvojim zakonima. Nisam kao drugi — carinik, pijanica, bludnik. Ja sam bolji. Ja zaslužujem tvoj blagoslov.“

4.5. Znači li to da se čovjek obredom može promijeniti iznutra? Da može reći: „Sada ću prestati biti loš i postati dobar?“ Ne.

4.6. Biblija jasno govori da je sama srž našega postojanja moralno narušena. I Stari i Novi zavjet svjedoče da ne možemo zaslužiti Božju naklonost. Spašeni smo po milosti — to je dar. Zakon razotkriva našu potrebu; milost je Božji odgovor.

TUŽNA STVARNOST U NAŠEM ŽIVOTU

5. Ako to primijenimo na nas danas, moramo priznati nešto bolno: u našim srcima postoji ponos koji se opire milosti. Mi ne želimo primiti dar — mi ga želimo zaslužiti.

5.1. To vidim i u vlastitom životu: „Ja to želim zaslužiti. Meni ne treba oprost. Ja sam dovoljno dobar.“ I nažalost, isto vidim u našim kršćanskim krugovima — bilo da smo Katolici, Pravoslavci ili Protestanti. Isti ponos, ista potreba da se osjećamo moralno nadmoćnima.

5.2. Imamo svoje obrede, svoje rituale, svoje sustave. I lako se može dogoditi da ih pretvorimo u sredstvo samopravednosti — da njima dokazujemo drugima kako smo bolji i kako zato zaslužujemo Božju naklonost.

IZNUTRA TRULI

6. U vrijeme Ivana Krstitelja, Isusa Krista i apostola, farizeji su činili upravo to. Učili su da se vršenjem Zakona zaslužuje Božja naklonost. Ali Isus i apostoli su se tome snažno suprotstavili. Zašto? Zato što je to bila duhovna obmana.

6.1. Apostol Pavao u svojim poslanicama upozorava: ako mislite da vas ceremonijalni obredi čine pravednima pred Bogom, promašili ste bit. Obredi su trebali biti znak pokajanog srca — ne valuta za kupovanje Božje milosti².

6.2. Farizeji su, međutim, željeli izgledati pravedno. Hodali su trgovima, hvalili se svojim postovima i molitvama. Njima je bilo važnije kako izgledaju pred ljudima nego kakvi su pred Bogom.

² Galaćanima 3,1–3; Rimljanima 2,25.28–29; 3,28; Filipljanima 3,2–3

6.3. Zato im Isus govori: „Izvana ste kao ulašteni grobovi, a iznutra puni truleži. Izvana savršeni. Iznutra puni zavisti, oholosti i prijevare.“ Drugim riječima, postali su pravedni samo u vlastitim očima³.

6.4. Taj farizejski koncept nije ostao u prvom stoljeću. On je nažalost univerzalan.

6.5. Moj zaključak je, Židovi su mogli ozbiljno shvatiti Zakon i hodati pravedno pred Bogom. Nisu ga mogli savršeno vršiti, ali iskrena želja da ga vrše — i pokajano srce — činili su ih pravednima u Božjim očima. Jedni od rijetkih bili su Zaharija i Elizabeta.

6.6. I zato danas i Katolici, Pravoslavci i Protestanti mogu sadržavati djelomičnu istinu, ali ako izgube razumijevanje srži — pokajanog srca — mogu izvrnuti Božji nauk i pretvoriti ga u sustav zasluge — i čine to već stoljećima nažalost.

6.7. Zato vjerujem da nam Luka namjerno predstavlja Zahariju i Elizabetu na samom početku svoga Evanđelja. Oni nisu primjer ljudi koji su vjerovali da mogu zaslužiti Božju naklonost. Oni su primjer ljudi koji su ljubili Boga, ljubili njegov Zakon i s pokajanim srcem tražili njegovu milost. Upravo zato Luka za njih kaže da su bili pravedni pred Bogom.

ŽDRIJEB

7. U redu, idemo dalje. U (Luka 1,7) čitamo da je Elizabeta bila nerotkinja:

"Ali nisu imali djeteta jer Elizabeta bijaše nerotkinja, a oboje već bijahu u poodmakloj dobi."

7.1. U (Postanku 30,22-23) piše:

„Uto se Bog sjeti Rahele: Bog je usliša i otvori njezinu utrobu. Ona začne i rodi sina te reče: »Ukloni Bog moju sramotu⁴!«

Tekst dalje kaže da su oboje bili u poodmakloj dobi. Tema se ponavlja kao u Starom Zavjetu – Abraham i Sara su isto bili u poodmakloj dobi prije nego su dobili Izaka.

7.2. (Luka 1,8)

"Dok je on u redu svoje službe pred Bogom obavljao svećeničku dužnost,"

7.3. Vrlo vjerojatno se 24 razreda (§2.2.) rotiralo međusobno da bi služili u aktivnoj svećeničkoj službi u Jeruzalemu. Dok je jedan od razreda bio u aktivnoj službi, drugi su živjeli sa svojim obiteljima u svojim gradovima i naseljima. Kada je došao njihov red za aktivnu službu, morali su napustiti svoje domove i obitelji, i otići u Jeruzalem služiti u Božjem Hramu na određeno vrijeme.

7.4. Luka ovdje govori da je Zaharija imao takvu službu u tom trenutku.

³ Matej 23,27

⁴ U Luka 1,25 vidimo da Elizabeta govori istu stvar.

7.5. (Luka 1,9)

"Po svećeničkom običaju pade na njega ždrijeb da uđe u Svetište Gospodnje i prinese kad."

Tekst dalje kaže da je Zahariju kockom zapala posebna služba.

Hram je bio okružen vanjskim zidovima, poput tvrđave. Unutar tih zidina bila su dva velika dvorišta u obliku kvadrata, odvojena velikim zidom i vratima za prolaz.

7.6. U prvom dvorištu nalazile su se žene, koje nisu smjele ući u drugi dio, gdje su se okupljali muškarci. Tamo su se prinosele žrtve, a tu su službu obavljali svećenici. Taj je prostor bio odvojen niskim zidom, dok su muškarci događaje pratili izvana.

Iza žrtvenika nalazile su se stepenice koje su vodile u Božji hram, koji je imao dvije prostorije. Prva prostorija imala je veliki otvor bez vrata, tako da su Židovi izvana mogli vidjeti unutra.

Druga prostorija bila je odvojena velikim zastorom i zvala se Svetinja nad svetinjama. U nju je mogao ući samo jedan svećenik — onaj kojega bi zapao ždrijeb. Ondje je prinosio kad pred Gospodom.

7.7. Zahariju je zapao ždrijeb. Ali zašto ždrijeb?

Ovdje ću iznijeti jedno osobno razmišljanje. Ako svećenik ne bi izvršio službu kako treba, posljedice su mogle biti ozbiljne. Prinijeti kad u Svetinji nad svetinjama bila je istodobno najveća čast i najveća odgovornost.

Drugim riječima — bolje ti je da to obaviš kako treba.

Sigurno nijednom svećeniku nije bilo svejedno stati pred Gospodina. Možda su neki i pomislili: „Neka danas ide netko drugi.“ I zato — ždrijeb.

SUSTRET S ANĐELOM

8. (Luka 1,11-12)

"Tada mu se ukaza anđeo Gospodnji stojeći zdesna kadionoga žrtvenika. Vidjevši ga, Zaharija se smete i strah ga obuze."

8.1. Čitamo da se Zaharija prestrašio. Anđeo je vjerojatno izgledao kao čovjek. U 19. stihu vidimo da se predstavlja imenom Gabriel⁵.

Ime Gabriel u Luki se pojavljuje još jednom.

8.2. Zašto se Zaharija prestrašio? Zamislite da ste svećenik i prinosite „kad“ u Svetinju nad Svetinjama – prostoru u koji nitko ne smije ući osim vas – i iznenada se pojavi čovjek spreman razgovarati s vama. Zar se vi ne biste prestrašili? Ja bih sigurno!

8.3. (Luka 1,13-14)

"A anđeo mu reče: 'Ne boj se, Zaharija! Uslišana je tvoja molitva. Žena će ti Elizabeta roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Ivan. Bit će ti radost i veselje i mnogi će se radovati njegovu rođenju.'"

8.4. Čitamo da anđeo govori Zahariji: „Tvoja molitva je uslišana!“

Koja molitva?

⁵ U (Danijel 8,15-17) također čitamo da se Gabriel ukazao u obliku čovjeka: "Dok sam ja, Danijel, gledao viđenje i nastojao ga razumjeti, gle, preda mnom stajao je netko koji izgledom bijaše kao čovjek. I čuh ljudski glas između obala Ulaja kako viče i govori: 'Gabrijele, protumači ovome viđenje!' I on dođe blizu mjesta gdje sam stajao; a kad dođe, ja se uplaših i padoh ničice. A on mi reče: 'Shvati, sine čovječji, da se viđenje odnosi na vrijeme svršetka.'"

Dalje u tekstu anđeo kaže da će mu žena Elizabeta roditi sina. Vrlo je vjerojatno da je molitva Zaharije i Elizabete bila upravo ta — da dobiju dijete.

8.5. Ali postavlja se pitanje: moli li Zaharija baš u tom trenutku, dok prinosi kad, upravo tu molitvu? Ne znam. Sklon sam vjerovati da ne. Zašto? Zato što tekst jasno kaže da su bili u poodmakloj dobi. Pretpostavljam da su nakon mnogo godina molitve, kada su ostarjeli, u jednom trenutku rekli sami sebi: „Očigledno je da Bog neće uslišati našu molitvu.“

8.6. I upravo tu želim nešto istaknuti: zato što su bili pravedni pred Bogom, nastavili su ga slaviti i štovati — iako im nije dao dijete. Drugim riječima, u svojim srcima su rekli: „Neka bude tvoja volja, Jahve.“

Mislim da upravo ovdje vidimo zašto ih Luka naziva pravednima. Nisu ljubili Boga zbog onoga što mogu dobiti od njega, nego zbog njega samoga.

8.7. I tada anđeo kaže: „Imat ćeš radost i veselje.“

Vjerujem da se ovdje radi o osobnoj radosti — radosti između Zaharije i Elizabete, koji sada, kroz Božji blagoslov, primaju ono što su godinama željeli. Ali još više od toga — to je radost jer su shvatili da Bog nikada nije zaboravio njihovu molitvu.

DUH ISTINE

9. (Luka 1,15)

"Bit će, naime, velik pred Gospodinom. Vina i jakoga pića neće piti, i Duha Svetoga bit će pun već od majčine utrobe."

9.1. Čitamo da će se mnogi obradovati njegovu rođenju i da će biti velik pred Gospodinom. Anđeo ovdje poručuje: „Vi, kao roditelji, imat ćete nevjerojatnu radost — ali ne samo vi. Cijeli Izrael će se radovati.“

9.2. Pred kojim Gospodinom će Ivan Krstitelj biti velik? Isus Krist još nije javno stupio na scenu, tako da je u umu Zaharije riječ „Gospodin“ značila Jahve — Bog Izraelov. Ako sam u pravu, anđeo govori da će Ivan biti velik pred samim Jahvom.

9.3. Dalje čitamo da neće piti vina ni ikakva opojna pića. Ovdje anđeo daje upute koje sežu u Mojsijevo vrijeme. U to su doba neki roditelji posvećivali svoje dijete Jahvi na posebnu službu. Takvi su se zvali „Nazireji“⁶.

9.4. Zatim čitamo: „Napuniti će se Duhom Svetim već od utrobe majčine.“

⁶ Vanjski simboli po kojima su bili prepoznatljivi opisani su u (Brojevi 6,1–8):

Što to znači?

U Evanđeljima vidimo da Ivan nije činio čudesa. Nije liječio bolesne, nije dizao mrtve, nije vraćao vid slijepima. A u Starom zavjetu neki su proroci činili upravo takva djela. Po čemu je onda Ivan bio velik pred Gospodinom?

Što znači biti ispunjen Duhom Svetim?

9.5. U Ivanovu Evanđelju često se koristi izraz „Duh Istine“, i vjerujem da upravo to Luka ovdje naglašava. Ivan je od samoga početka bio potpuno otvoren istini. Strastveno je tražio Božju objavu i razumio je ono što mu je bilo dano razumjeti — u skladu s Pismima, s vremenom u kojem je živio i s objavom koja mu je bila dostupna.

9.6. Ivan je imao proročki uvid da dolazi Mesija. Ali rekao bih da nije imao potpunu sliku — nije razumio da Mesija mora trpjeti, umrijeti, uskrsnuti i ponovno doći kako bi uspostavio svoje kraljevstvo. Imao je dio objave, ali ne i puninu koju mi danas imamo.

9.7. Razlika između Ivana i nas jest u tome što njega buntovnost prema istini nije sputavala. On je bio ispunjen Duhom Istine već od utrobe svoje majke. Imao je izvanredno razumijevanje Božjeg djelovanja, Božje naravi i Božjih planova. Cijeli svoj život podredio je toj istini.

9.8. Sam Isus rekao je za njega da je najveći među onima koje je žena rodila.

„Istu silu Duha Istine vidimo i u Isusovu životu od malih nogu — primjerice kada je ostao u Hramu i tri dana razgovarao s učiteljima. Svi su se divili njegovoj mudrosti i razumijevanju⁷.“

9.9. Ovo je ključno da razumijemo: Novi zavjet govori o različitim darovima Duha, ali jedan je Duh. Postoje darovi poučavanja, propovijedanja, prorokovanja i služenja.

Ali prije svih darova mora doći nešto drugo — Duh Istine. Oči da vidimo. Uši da čujemo. Razum da shvatimo.

Taj „aha“ trenutak — trenutak kada u srcu prepoznamo: „Ovo je istina. Ovo je jedina istina.“

Duh Istine koristi cijeli naš život — naše odrastanje, iskustva, pogreške, odluke — da bi otvorio naše srce. I tada počinjemo razumijevati zašto smo ovdje, tko je Bog i koji je njegov plan.

I s tom spoznajom dolazi odluka. Osobna predaja.

Svoj život, svoje želje, svoje stavove podređujemo njegovu Sinu, Isusu Kristu.

On postaje naš učitelj.

⁷ Luka 2,47

I tada shvaćamo da smo primili nevjerojatan dar.

I to nas ispunja dubokom radošću.